

Üzlet a korzón

VISSZHANG - LVI. évfolyam, 27. szám, 2012. július 6.

Egy Szlovákiában élő, szlovák „nemzetiségű”, de magyarul kiválóan beszélő hölgy mondta a minap: higgyem el, a szlovákok sok szempontból jobban hasonlítanak a magyarokra, mint a „testvéri” csehekre. Negatív, de jellemző példának említette az *Üzlet a korzón* című, Oscar-díjas „csehszlovák” filmet. Nézzem csak meg a gesztusokat, a sírva vigadó, bánatukat alkoholba fojtó nemzeti hazafiakat, a nemzeti érzelmeket és a náciizmust összezagyváló indulatokat (aki nem náci, az hazaáruló stb.). A hölgy azt is mondta, nyilvánvaló, hogy a holokauszt nem lehet csak zsidó belügy, sőt, ebből a szempontból a zsidóknak semmi közük hozzá. De a németeket is hagyjuk ki, a múltjukkal elsősorban maguknak kell szembenézniük, amit – tegyük hozzá – becsülettel meg is tesznek. (Egyébként a filmben egyetlen német náci sem látunk, csak nemzeti érzelmű Hlinka-gárdistát.) Elszámolnivalója a többségi nemzet tagjainak van: önmagunknak, önmagunkkal.

A filmről egy ma már klasszikusnak számító vélemény: *„Ilyen mélyen, szinte mikroszkopikus részletességgel még senki sem ábrázolta a háborús kisváros különös atmoszféráját, elzárkózott, önmagába fordult, a világ változásairól mit sem tudó, s tudni nem is akaró életét – e kopott városka mégis jelképpé nő: a történelmi időn, helyi s politikai tekinteteken messze túl: a közös »kelet-európai mizéria« sajátos telephelyévé, mely lehetne a nyírségi homokon, a Regát hegyei között is. Egy kis embertenyészet, mely épp akkor kezd kivetkőzni múltjából s századokon át kialakult szokásaiból, amikor a külvilág vadabb, kegyetlenebb és ravaszabb erői harapófogóba szorítják. S torz módon fölismerhetetlenségig egymásba keveredik a jobb élet igénye a becstelen csábításokkal, a régi tisztesség az idejétmúlt gondolatokkal: az »élünk, ahogy tudunk« kispolgári elve szinte akaratauk ellenére teszi szörnyeteggé öntudatlan híveit.”* (B. Nagy László: *Üzlet a korzón*, ÉS, 1966. május 14.)

Figyelemmel az itthon erőteljesen éledező Horthy- (Szálasi- stb.) kultuszra, a főként cigányok lakta falvakban árpádsávós zászlók alatt grasszáló nemzeti gárdistákra, a Nyíró (majdnem) újratemetésén elhangzott beszédekre, megállapíthatjuk, mi is a legjobb úton vagyunk, hogy szembenézzünk a múltunkkal. Ami pedig az újratemetés-biznisszel illeti: serdülő koromban a könyvtárunkba fellelhető összes halinakötésű Nyíró-regényt elolvastam, ha a cselekményükre nem is, de a hangulatukra ma is emlékszem. Ennek alapján mondom, bár az író végakarata valóban az volt, hogy hazai földben nyugodjék, azt azonban biztosan méltánytalannak tartotta volna, hogy egy államtitkár aktatáskájában érkezen új nyughelyére. A románokat pedig ebben az ügyben (is) hagyjuk békén. Kizárólag az ő dolguk megítélni, hogy román közterületen kinek az (újra)temetéséhez járulnak hozzá. Sok szempontból érthető, ha a magyar parlament közreműködésével médiacirkusszá silányított Nyíróéhez nem, hiszen benne egy más nyelvű nemzet elsősorban nem az író, hanem a politikust látja.

Most olvasom: Bunta Levente, Székelyudvarhely polgármestere azért nem járult hozzá, hogy az újratemetési szertartást Székelyudvarhely főterén tartsák, mert „az újratemetés egyes pártok választási kampányának részét képzí, átpolitizáltsága miatt még a kegyeletsértés veszélye is fennáll...”